

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تروريسم شناسی

تأليف :

دکتر نوروز کارگری

مدرس دانشگاه و پژوهشگر حقوق کیفری

دکتر علی اکبر حیدری فرد

قاضی دادگستری و مدرس دانشگاه

سرشناسه : کارگری، نوروز، ۱۳۵۹ -

عنوان و نام پدیدآور : تروریسم‌شناسی/تالیف نوروز کارگری، علی‌اکبر حیدری فرد

مشخصات نشر : تهران: خرسندی، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری : ۲۵۶ ص.

شابک : 978-600-114-260-4

وضعیت فهرست‌نویسی : فیا

موضوع : تروریسم

موضوع : تروریسم -- ایران

موضوع : تروریسم -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

شناسه افزوده : حیدری فرد، علی‌اکبر

رده‌بندی کنگره : HV ۶۴۳۱/۴ ت۲ ک ۱۳۹۳

رده‌بندی دیویی : ۳۰۳/۶۲۵

شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۷۳۸۶۸

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و علوم سیاسی

تهران - خیابان انقلاب - خیابان ۱۲ فروردین - باین تر از خیابان لبافی‌نژاد

کوچه مینا - پلاک ۲۰

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandypub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

تروریسم‌شناسی

تالیف: دکتر نوروز کارگری - دکتر علی‌اکبر حیدری فرد

چاپ اول - ۱۳۹۳

تیراژ: ۲۰۰ جلد

قیمت: ۲۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978- 600 -114-260-4

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۲۶۰-۴

۹	فصل اول - مفهوم تروریسم
۹	گفتار اول: تنوع مفهومی تروریسم
۱۰	گفتار دوم: ارکان و شاخصه های تروریسم
۱۸	گفتار سوم: تروریسم نرم
۱۹	گفتار چهارم: تفکیک تروریسم از خشونت های غیر سیاسی
۲۰	بند اول: افراط گرایان خاص
۲۱	الف: گروه های حمایت از حیوانات و محیط زیست
۲۲	ب: گروه های مخالف سقط جنین
۲۲	بند دوم: اقدامات با انگیزه های شخصی
۲۶	گفتار چهارم: مرزبندی حقوقی تروریسم با مفاهیم مشابه
۲۷	بند اول: تروریسم و جنایت علیه بشریت
۲۹	الف: مفهوم جنایت علیه بشریت
۳۰	۱: جنایات بر ضد تمامیت جسمی و روحی افراد
۳۱	۲: جنایات بر ضد آزادی های افراد
۳۳	۳: سایر جنایات علیه بشریت
۳۵	ب: شرایط تحقق جنایت علیه بشریت
۳۸	بند دوم: تروریسم و مبارزات آزادی بخش
۴۲	بند سوم: تروریسم و جنگ
۴۷	بند چهارم: تروریسم و جرم سیاسی
۴۸	الف: تعریف جرم سیاسی
۵۰	ب: ضوابط جرم سیاسی
۵۱	بند پنجم: تروریسم و محاربه
۵۳	گفتار اول: شرایط تحقق محاربه
۵۴	گفتار دوم: گستردگی مصادیق محاربه
۵۷	فصل دوم - تروریسم شخصی
۵۸	مبحث اول: تروریسم علیه دولت
۵۹	گفتار اول: انگیزه های ارتکاب خشونت علیه دولت
۵۹	بند اول: تروریسم اسطوره ای؛ موجی جدید، آرمانی قدیمی

- الف: مذهب و اسطوره های خوشبختی ساز..... ۶۱
- ۱: مذهب و تروریسم ۶۳
- ۲: بنیاد گرایی اسلامی؛ تروریسم سبز ۷۵
- ۱-۲: باور به زوال حتمی کفر؛ اسطوره‌های اجتماعی در تفکرات اسلامی ۸۰
- ۲-۲: باور به مظلومیت اسلام ۸۱
- ۳: نمونه های تروریسم مذهبی ۸۲
- ۱-۳: اهداف سکولار با پوشش مذهبی ۸۳
- ۲-۳: تروریسم مذهبی یا فاشیسم دینی ۸۸
- ب: نژاد و اسطوره های افتخار آفرین ۹۱
- بند دوم: تروریسم آنارشیستی ۹۳
- الف: ظهور و چستی آنارشیسم ۹۶
- ب: آنارشیسم و خشونت ۱۰۰
- بند سوم: تروریسم ملی گرایانه ۱۰۲
- الف: اصول و دسته بندی های ملی گرایی ۱۰۵
- ب: جنبشهای ضد استعماری ۱۰۹
- ج: جنبشهای استقلال طلبانه ۱۱۱
- بند چهارم: تروریسم انقلابی ۱۱۵
- الف: واژه یابی تروریسم در انقلاب ۱۱۷
- ب: استفاده از ترور در جریان انقلاب ۱۱۸
- گفتار دوم: نقش نوع نظام سیاسی در کیفیت و کمیت تروریسم ۱۲۱
- بند اول: نظام های سیاسی در حوزه داخلی ۱۲۳
- الف: نظام های دموکراتیک ۱۲۶
- ب: نظام های غیردموکراتیک ۱۲۸
- بند دوم: واکنش های تروریستی به نظام های سیاسی در عرصه جهانی ۱۳۱
- الف: فرهنگ مقاومت ۱۳۳
- ب: تاثیر جهانی شدن بر ظهور و گسترش اقدامات تروریستی ۱۳۶
- مبحث دوم: اقدامات تروریستی متقابل احزاب و گروههای سیاسی ۱۴۰
- گفتار اول: تروریسم راست افراطی ۱۴۱
- بند اول: گستردگی مفهومی تروریسم راست ۱۴۴
- بند دوم: گستردگی حوزه عملکرد تروریسم راست ۱۴۵
- گفتار دوم: تروریسم چپ افراطی ۱۵۲

۱۶۱	فصل سوم- تروریسم بین‌المللی
۱۷۰	گفتار اول: تلاش در راه شناسایی و تعریف تروریسم در حقوق بین‌الملل
۱۷۶	بند اول: تعریف عام تروریسم بین‌المللی
۱۸۳	بند دوم: تعریف خاص تروریسم بین‌المللی
۱۸۶	گفتار سوم: مصادیق حقوقی مورد توافق تروریسم در عرصه حقوق بین‌المللی
۱۸۷	بند اول: اقدامات علیه امنیت هوایی
۱۹۱	بند دوم: اقدامات علیه امنیت دریایی
۱۹۲	الف: اقدامات علیه شناورهای دریایی
۱۹۴	ب: اقدامات علیه سکوهاي ثابت در فلات قاره
۱۹۵	بند سوم: حمایت مالی از تروریسم
۲۰۶	بند چهارم: اقدامات علیه امنیت و آزادی افراد
۲۰۷	الف: بمب‌گذاری تروریستی
۲۱۰	ب: گروگان‌گیری
۲۱۴	ج: تعرض به افراد تحت حمایت بین‌المللی
۲۱۵	بند پنجم: دستیابی و استفاده از مواد خطرناک
۲۱۶	الف: دستیابی و استفاده از مواد هسته‌ای
۲۲۰	ب: استفاده از مواد دارای قدرت خطرناک
۲۲۲	مبحث دوم: تروریسم در حقوق کیفری داخلی
۲۲۷	منابع
۲۲۷	الف- فارسی
۲۲۷	کتابها
۲۳۰	پایاننامه‌ها و جزوه‌ها
۲۳۲	مقاله‌ها
۲۴۰	ب- لاتین
۲۴۰	Books:
۲۴۴	Essays:
۲۵۳	قوانین، موافقتنامه‌ها و اسناد
۲۵۳	الف- انگلیسی
۲۵۴	ب- فارسی
۲۵۵	تشریحات
۲۵۵	وب گاهها

دیباچه

تروریسم مفهومی است آشنا که شاید این روزها بیش از هر واژه دیگری در حوزه سیاست و امنیت مورد استفاده قرار می‌گیرد. تروریسم واژه‌ای است سهل و ممتنع و به اندازه‌ای آشناست که نیازی به تعریف در مورد آن احساس نمی‌شود و در عین حال آنچنان مبهم و پیچیده است که به دشواری بتوان تعریفی کلی و همه‌پسند از آن ارائه کرد. با این حال هیچ چیز تاکنون دولتها را از آن باز نداشته است که این واژه را تنها در جهت پیشبرد منافع سیاسی خود به کار گیرند و مورد استفاده قرار دهند.

این مفهوم همزمان با انقلاب فرانسه به فرهنگ‌های سیاسی راه پیدا کرد و این نشان از آن دارد که کاربرد اولیه ترور به عنوان یک اقدام خشونت‌آمیز جهت پیشبرد منافع سیاسی، از اقدامات سیاسی دولتها آغاز می‌شود. با این حال این همه تلاشی نیست که دولتها در استفاده از این پدیده نوظهور در عرصه سیاسی از خود نشان می‌دهند. به همان میزانی که استفاده از ترور به عنوان یک ابزار قهرآمیز جهت سرکوب مخالفان سیاسی در دستور کار دولتها قرار می‌گیرد، استفاده از مفهوم تروریسم جهت نشان دادن قبح اقدامات مخالفان به عنوان ابزاری موثر در امنیت مدرن مورد استفاده قرار می‌گیرد. با استفاده از این شیوه، دولتها سعی بر آن دارند تا با تروریست تلقی کردن مخالفان خود هرگونه اعتراض را به کوبیده‌ترین وضع ممکن با استفاده از ابزارهای نظامی یا حقوقی خود پاسخ دهند.

در کنار اقدامات دولتها در خصوص تلقی برخی رفتارها به عنوان اقدام تروریستی و برخورد با آنها در حوزه داخلی، نمود تلاش‌های در راستای تروریسم انگاری در حوزه بین‌المللی آشکارتر است. در عرصه بین‌المللی نقش قدرتهای پیشوای بین‌المللی در جهت تعریف اقدامات تروریستی و تعیین مصادیق آن عمدتاً در قالب اسناد بین‌المللی به ظهور می‌رسد. این اسناد اغلب اقدامات تروریستی را تعریف کرده و سعی در برخورد با آن دارند، گرچه می‌توان به صورت جدی این ادعا را مطرح کرد که همواره بر لبه عدالت و انصاف قرار داشته همواره در جهت منافع قدرتمندان تفسیر می‌شوند.

آنگاه که تعریف از تروریسم به یک نقطه اتکا برسد، اختلاف در آن مفهوم با مفاهیم مشابه در حوزه حقوق کیفری بین‌المللی بیشتر نمود می‌یابد، همانگونه که اختلاف در تعیین مصادیق آن نیز چالشی اساسی در این باره است. نخستین اختلاف که بر اساس رکن انگیزه در اقدامات تروریستی به ظهور می‌رسد، تفاوت مصداقی تروریسم با اقدامات آزادی خواهانه و مبارزه طلبانه است و در این میان پرسش اساسی آن است که مرز جدایی این دو از یکدیگر کدام است و حال آنکه استقلال طلبی امری مورد پذیرش در عرصه بین‌المللی است و تروریسم امری مذموم. مشابهت میان تروریسم و عناوین مجرمانه چندی نیز بر اساس مصادیق مشابه یا مشترک به ظهور می‌رسد. در این حوزه، نمود اجرایی اقدامات تروریستی در بسیاری از موارد با سایر جرایم همپوشانی پیدا می‌کند. آنگونه که اقدامات تروریستی در بسیاری از موارد با اقدامات علیه بشریت یا جرایم سیاسی همسان می‌گردد. تشخیص اینکه در چنین مواردی اقدام صورت گرفته مصداق کدامین عنوان مجرمانه است، امری است که در تعیین مجازات موثر و قابل اعتناست.

آنچه که در دوره جدید به صورت ویژه مورد توجه قرار گرفته است، مفهوم تروریسم مذهبی است که در قالب اندیشه‌هایی ظهور می‌کند که اغلب مذهب را به عنوان عاملی در راستای تروریسم و تبلیغ اندیشه‌های تروریستی معرفی می‌کنند. گرچه طرح چنین ادعایی نیازمند بررسی ابعاد موضوع و ارائه توجیهی قوی در این خصوص است، با این حال مفهوم «تروریسم مذهبی» در سال‌های اخیر به اندازه‌ای مورد استفاده و شیوع بوده است که رفته رفته به عنوان یک اندیشه پذیرفته شده در حال مطرح شدن است. گرچه این ادعا به صورت کامل قابل پذیرش نیست اما استفاده از اندیشه‌های مذهبی در راستای تروریسم خشونت در اندیشه‌های افراط گرایان مذهبی عاملی است که به تدریج در حال قربانی کردن تفکرات مذهبی برای پیشبرد اهداف سیاسی است. در کنار مذهب به عنوان یک اساس و مبنای فکری برای تروریسم خشونت، ابزارهای مادی مورد استفاده تروریست‌ها نیز رفته رفته در حال تحول بوده و رو به سوی تخریب گری و قدرت ویرانگری بیشتر دارند. تنوع این ابزارها به گونه‌ای است که تمام حوزه‌های فنی و تکنولوژی را در بر گرفته و می‌تواند تمامی حساسیت‌های امنیتی را با تهدید مواجه کند؛ خواه اینکه این تهدید نسبت به اموال، اشخاص یا وسایل نقلیه صورت بگیرد. اشخاص سیاسی و صاحب منصب همواره در معرض تعرضات خشونت آمیز بوده و اقدامات

علیه آنها در تمام طول تاریخ با پاسخ‌های شدید همراه بوده است. علاوه بر آن رویکردهای رفاهی جدید منجر به ساخت وسایل حمل و نقل و تسهیلات رفاهی همچون هواپیما و کشتی شده است که در ضمن آسایش و رفاهی که برای افراد بشر فراهم کرده است، می‌تواند در معرض اقدامات خرابکارانه و تهدید امنیتی قرار گیرد. به علاوه پیشرفت تکنولوژی امکاناتی را در اختیار بشر قرار داده است که می‌تواند صدها و بلکه هزاران برابر بیش از ابزارهای قدیمی موجب تخریب گردیده و تروریست‌ها را در ترویج وحشت یاری کند.

پویایی و سیالیت مفهومی و مصداقی تروریسم موجب گردیده است تا پژوهش حاضر به علاقمندان حوزه تروریسم و مطالعات امنیتی ارائه شود. امید که با وجود ایرادات و نواقص موجود بتواند بایی را در عرصه مطالعات مربوط به تروریسم پیش روی علاقمندان این حوزه بگشاید. به حکم قدرشناسی از تمامی عزیزانی که تا به امروز در راه اندیشه گامی را در ذهن اینجانبان ایجاد کرده‌اند تشکر و قدردانیه عمل می‌آید. در کنار تمامی عزیزانی که در راستای پژوهش حاضر به هر شیوه‌ای همراهی و همکاری نموده‌اند، از زحمات و پیگیریهای مجدانه مدیریت محترم انتشارات خرسندی در راستای به ثمر نشستن و انتشار اثر حاضر قدردانی می‌گردد.